

17 a 18 Rozšíření oměje tuhé moravského (obr. 17) a o. pestrého (18) podle údajů Agentury ochrany přírody a krajiny ČR z Nálezové databáze ochrany přírody

19 Maloplošné reliktní bezlesí s vysokobylinnou vegetací na bázích svahů ve žlebu Bučacího potoka je jedním z přirozených stanovišť oměje tuhé moravského.

20 Ve vlhkých příkopech u lesní cesty na Čertově mlýně vytvářely rostliny tohoto poddruhu téměř souvislé porosty. Při nedávné opravě cesty však byly zničeny.

21 Kvetoucí oměj výrazně převyšuje porost mohutného devětsilu lékařského (*Petasites hybridus*), lemující tok v mělkém údolí Velkého potoka. Foto M. Kočí (obr. 19–21)

vlivům patří každoroční výskyt padlí *Erysiphe aquilegiae*, obr. 15) a houbových chorob obecně, které spolu s dalšími škůdci v některých letech populace oměje výrazně decimují již před začátkem květu. Celé rostliny tak často zčernají a odumrou. Významnými škůdci jsou i ploštice klopušky (čeleď Miridae) a zmíněná mšice kyjatka stračková (viz obr. 16), vyskytující se jen na oměji tuhém moravském a hybridu, nikoli na o. pestrém (více v Živě 2011, 2: 82–83). V posledních letech se nejspíše vlivem přisušků rozšířilo napadení listopasným a zrnopasným hmyzem. Poměrně častý je i okus zvířít, a to přes prudkou jedovatost celé rostliny.

Pro většinu populací na vlhkých stanovištích představují největší ohrožení změny vodních poměrů. Ty mohou mít řadu příčin. Vedle změny klimatu, projevující se v posledním desetiletí teplými a suchými léty a podzimem a celkovým vysycháním krajiny, bývají způsobeny často i lesnickou činností, kdy k odvodnění pramenišť dochází po poškození těžkou technikou při těžbě dřeva a jeho skládko-

vání. Příčinou změny vodních poměrů může být také zalesnění, které se následně odráží i ve změně světelných podmínek, pro světlomilný oměj limitujících. Vlivem poškození v souvislosti s těžbou se často zvýší úživnost (trofie) a stanoviště následně zarůstají nitrofilními pasekovými druhy. Naštěstí oměji mírné disturbance a vyšší trofie spíše vyhovují a vzhledem ke svému vzrůstu dobře prosperuje i mezi pasekovými druhy.

Populace v břehových porostech horských toků jsou ohroženy především úpravami břehů, těžbou šterku a jiným ničením přirozených biotopů při protipovodňových úpravách. Další významnou hrozbou představuje vedení lesních cest koryty potoků. V souhrnu jsou populace nacházející se v hospodářsky využívaných lesích ohroženy běžnou lesnickou činností, zejména těžbou dřeva a provázejícími disturbancemi. Tyto aktivity znamenají asi největší ohrožení pro řadu přirozených stanovišť a lokalit primárního výskytu, na druhou stranu však mohou přispívat i k šíření druhu na nová místa.

Ochrana oměje tuhé moravského

S přihlédnutím k dlouhodobým výsledkům monitorování a znalosti stavu populací se zdá, že není v oblasti výskytu na našem území aktuálně vážněji ohrožen. Ohroženy jsou pouze některé populace a lokality. Jako zásadní se proto jeví ochrana přirozených biotopů. Ochrana maloplošného bezlesí pramenišť a říčních niv by měla spočívat v minimalizaci poškození při lesnických a vodohospodářských činnostech, ale i v ochraně přirozeného bezlesí před zalesňováním.

Vzhledem k množství lokalit a celkové početnosti populace oměje tuhé moravského v Beskydech nebyly dosud nutné cílené zásahy na podporu jeho populací. Základní a zdá se, že efektivní je územní ochrana, kdy většina klíčových populací leží v rezervacích s omezeným způsobem hospodaření. Významné posílení ochrany populací oměje mimo maloplošná území by mohlo spočívat rovněž v osvětě cílené hlavně na lesnické profese a správce toků.

Použitá literatura uvedena na webu Živy.